

**Z DALEKA OD SERCA,
CZYLI PODRÓŻ
PO ZAKĄTKACH
MAZOWSZA**

Jadwiga Świdorska

KATEGORIA WIEKOWA: 10-14 LAT

ADRESAT: uczniowie klas szóstych szkoły podstawowej.

CZAS ZAJĘĆ: 90 minut.

SŁOWA KLUCZOWE: geografia regionu, dialekt, zabytki, tradycje, znane postacie, Mazowsze, edukacja regionalna, tożsamość regionalna.

WPROWADZENIE

„Mazowsze. Piasek, Wisła i las.
Mazowsze moje. Płasko, daleko –
pod potokami szumiących gwiazd,
pod sosen rzeką”.

Krzysztof Kamil Baczyński, *Mazowsze*

Mazowsze kojarzy się z płaską równiną okraszoną barwnym strojem łowickim, a tak naprawdę ten jeden z najstarszych regionów historycznych Polski jest bardzo rozległy i zróżnicowany zarówno geograficznie, jak i etnograficznie. Ponadto Mazowsze często jest mylnie utożsamiane z województwem mazowieckim.

Na terenie Mazowsza wyodrębnia się sześć głównych regionów etnograficznych i kilka mikroregionów (np. Nadwiślańskie Urzeczce okolic Wilanowa). Główne regiony to Kurpie Puszczy Zielonej (okolice Ostrołęki), Kurpie Puszczy Białej (okolice Pułtuska), Kołbielskie, Rawskie, Sannickie oraz Łowickie (historycznie obszar Mazowsza, choć w obecnym podziale administracyjnym znajduje się na terytorium województwa łódzkiego). Nie sposób wspomnieć tu dokładnie o wszystkich zawiłościach, różnicach i ciekawostkach każdego z regionów, ale warto uzmysłowić sobie, jak różnorodna jest to ziemia, piękna i pełna niespodzianek. Pełna często zapomnianych dziś zabytków, szczygąca się wspaniałą przyrodą. Mazowsze to nie tylko płaskie równiny, to także stare puszcze, rezerваты, wijące się rzeki, piaszczyste wydmy, jeziora i góry – wprawdzie niezbyt wysokie, ale bardzo malownicze. Warto się pospieszyć ze zwiedzaniem regionu, ponieważ jego naturalne tereny są coraz częściej przekształcane przez człowieka.

CELE OGÓLNE

Rozwijanie tożsamości regionalnej.

Zdobywanie wiedzy na temat Mazowsza – jego geografii, kultury, historii, zabytków, atrakcji turystycznych.

CELE SZCZEGÓŁOWE

Uczeń:

- opisuje geograficzne położenie regionu i jego zróżnicowanie etnograficzne;
- opowiada o przyrodzie Mazowsza;
- zna różnice kulturowe występujące w poszczególnych rejonach regionu – stroje, tradycje itp.;
- wymienia zabytki kultury Mazowsza;
- rozpoznaje dialekt mazowiecki;
- umie wskazać ważne postaci związane z regionem.

METODY PRACY:

- podająca – przekazywanie wiedzy,
- poszukująca – twórcze rozwiązywanie problemów,
- oglądowa, praca z książką,
- praktycznego działania (ćwiczenia, praca plastyczna),
- pokaz,
- metoda stacji zadaniowych.

FORMA PRACY: zespołowa.

POMOCE DYDAKTYCZNE:

- tabliczki z numerami i nazwami stacji, plakietki dla zespołów, instrukcje zadań do poszczególnych stacji zadaniowych;
- zdjęcia, mapy, encyklopedie, albumy o sztuce ludowej, atlasy geograficzne;
- tablica i komputer z dostępem do internetu;
- wydrukowane karty zadań dla każdego zespołu;
- przygotowane teksty do zadań;
- kolorowy papier, krepina, bibuła, klej, nożyczki, kolorowe pisaki;
- nagroda dla zwycięskiej drużyny.

ZAŁĄCZNIKI:

1. Karty zadań do poszczególnych stacji.
2. Karty pracy dla zespołu uczniowskiego.
3. Plakietki dla zespołów.

BIBLIOGRAFIA

- K. Braun, *Oblicze etnograficzne współczesnego województwa mazowieckiego*, „Rocznik Mazowiecki” 1999, nr 11, s. 39–55.
- E. Fryś, A. Iracka, M. Pokropek, *Sztuka ludowa w Polsce*, Arkady, Warszawa 1988.
- J. Głównia, T. Maczubski, *Mazowsze – panorama turystyczna*, KAW, Warszawa 1973.
- T. Glinka, M. Piasecki, *Najpiękniejsze miejsca – Polska*, Podsiedlik-Raniowski i Spółka, Poznań 2008.
- E. Piskorz-Branekova, *Polskie stroje ludowe*, Muza, Warszawa 2003.

ŹRÓDŁA INTERNETOWE

- www.polskaniezwykla.pl.
- <http://turystyka.wp.pl/13-atrakcji-ktore-znajdziesz-tylko-na-mazowszu>.
- www.stankiewiczze.com.
- etnograficzna.pl.
- strojeludowe.net.
- naludowo.pl.
- <https://folkstar.pl>.
- www.mazowieckiszlaktradycji.com.
- Dostęp 10.08.2017.
- Zdjęcia własne ze zbiorów autorki.

PRZEBIEG ZAJĘĆ

CZĘŚĆ WSTĘPNA (5 minut)

1. Wprowadzenie do tematu. Nauczyciel prezentuje film *Zapomniane Mazowsze – Forgotten Mazovia* Daniela Truskowskiego¹. Opowiada o regionie, pokazuje na mapie jego granice historyczne, wspomina o zróżnicowanych podziałach regionalnych, przyrodzie i zabytkach. Zachęca uczniów do samodzielnej podróży po Mazowszu. Ogłasza konkurs na najlepszą grupę poszukiwaczy wiedzy o Mazowszu. Zadania są punktowane – wygra zespół, który zgromadzi największą liczbę punktów.
2. Nauczyciel dzieli uczniów na sześć zespołów – tyle jest przygotowanych stacji zadaniowych. Każdy z nich wyłania swojego lidera, którego zadaniem będzie przedstawienie efektu pracy grupy. Oznaczeniami zespołów są kolorowe, przypięte do ubrania kółka z nazwami sześciu głównych regionów Mazowsza. (Uwaga, po wykonaniu zadań zespół może zmienić lidera na inną osobę, która wykazała się największą wiedzą i kreatywnością w poszukiwaniach lub erudycją).
3. Uczniowie otrzymują karty pracy, na których będą notować odpowiedzi i prezentować wykonane zadania. Każda grupa zaczyna pracę od innej stacji. Na wykonanie jednego zadania jest przeznaczony 10 minut, po czym następuje zmiana stacji zadaniowej zgodnie z ruchem wskazówek zegara.

¹ *Zapomniane Mazowsze*, pomysł i realizacja D. Truskowski, <https://www.youtube.com/watch?v=64CTljCJwR8> (dostęp 13.07.2017).

CZĘŚĆ GŁÓWNA (60 minut)

Stacja 1. Czy wiesz, gdzie to jest? – mniej znane zabytki Mazowsza

Pomoce: przygotowane przez nauczyciela zdjęcia sześciu zabytków wraz z opisami, rozwieszona duża mapa Mazowsza.

Zadaniem uczniów jest oznaczenie za pomocą kolorowych cyfr na mapie regionu miejsc, w których znajdują się zabytki, i zapisanie odpowiedzi na pytania.

Stacja 2. Pokaż zręczne ręce – sztuka ludowa

Pomoce: przygotowane przez nauczyciela zdjęcia wycinanek charakterystycznych dla poszczególnych rejonów, kwiatów ludowych z krepiny (palm z Łysych), albumy o sztuce ludowej, kolorowy papier, krepina, bibuła, klej, nożyczki.

Zadaniem uczniów jest wykonanie wycinanki przypominającej motywem tę z wybranego przez nich rejonu lub kwiatka z papieru na wzór ozdób z kurpiowskich palm.

Stacja 3. Czy znasz te postaci? – wielcy Polacy z Mazowsza

Pomoce: dostęp do komputera i internetu (uczniowie mogą korzystać również z połączeń w swoich telefonach). Na podstawie informacji zamieszczonych w kartach pracy oraz informacji z internetu uczniowie muszą odgadnąć, kim był opisany w karcie tajemniczy nieznajomy i czym się zajmował.

Stacja nr 4. Festyn ludowy – stroje regionalne

Pomoce: przygotowane przez nauczyciela informacje o strojach ludowych z różnych regionów Mazowsza, zdjęcia, mapa strojów regionalnych,

album o sztuce ludowej Mazowsza. Zadaniem uczniów jest odgadnięcie, z jakiego stroju pochodzi fragment pokazany w karcie pracy.

Stacja nr 5. Czy rozumiesz Kurpia? – dialekt

Pomoce: przygotowany przez nauczyciela tekst w dialekcie mazowieckim (przykład gwary kurpiowskiej).

Zadaniem zespołu uczniowskiego jest przetłumaczenie tekstu na literacki język polski.

Dozwolone jest sprawdzanie znaczenia wyrazów w internecie, na stronach poświęconych dialektom.

Stacja nr 6. Gdzie zobaczysz taki pejzaż – różne krajobrazy Mazowsza

Pomoce: przygotowana przez nauczyciela mapa Mazowsza, małe zdjęcia (komplet sześciu dla każdej grupy) fragmentów krajobrazu mazowieckiego; w karcie pracy – kontury Mazowsza.

Zadaniem zespołu jest zlokalizowanie na mapie i przyklejenie we właściwym miejscu w karcie pracy fragmentu pejzażu.

CZĘŚĆ PODSUMOWUJĄCA (25 minut)

Po zakończeniu wszystkich zadań liderzy grup prezentują odpowiedzi przed komisją, w której skład wchodzi nauczyciel i po jednej osobie wyłonionej z każdej grupy. Zwycięski zespół otrzymuje drobne nagrody, np. ołówki z ludowym wzorem.

Państwowy Zespół Ludowy Pieśni i Tańca „Mazowsze” na festiwalu Woodstock, 2013 r.

Załącznik nr 1.

Karta zadań do stacji nr 1

Czersk**1**

Gotycki zamek niedaleko Góry Kalwarii. Obiekt znajduje się na skarpie w pobliżu malowniczego jeziora. Nad zamkiem górują dwie wieże – bramna i więzienna. Główną atrakcją czerskiej warowni jest wystawa skrupulatnie zrekonstruowanych machin oblężniczych, m.in. trebuszy (miotły na znaczne odległości blisko stukilogramowe kamienie) czy taranów (służących do rozbijania w pył bram do wrogich zamków).

Oporów**2**

Jedzie się tu z Żychlina lub Kutna przez płaską jak stół równinę. Gotycka budowla w parku, na sztucznej wyspie otoczonej fosą, wygląda atrakcyjnie i romantycznie. To jedna z nielicznych zachowanych w Polsce średniowiecznych rezydencji rycerskich, a na Mazowszu – jedyna (historycznie jednak zamek związany był z ziemią łęczycką, a nie z Mazowszem). Jest też najmniejszą budowlą tego typu w kraju. Nazywa się ją miniaturowym Malborkiem, choć z Krzyżakami nie ma nic wspólnego.

Otwock**3**

Sanatorium Gurewicza w stylu świdermajer (nazwa drewnianej architektury letniskowej powstałej na przełomie XIX i XX w. w podwarszawskich miejscowościach). Dla stylu charakterystyczne są drewniane ażurowe zdobienia werand i ganków, szpiczaste zwieńczenia dachów. Obecnie obiekt jest rekonstruowany.

Żyrardów**4**

Stara Przędzalnia – fabryka Iniarska w Żyrardowie uruchomiona w 1829 r. Fabryka ta dała początek miastu, którego nazwa wywodzi się od nazwiska jej pierwszego dyrektora, Filipa de Girarda. Była to jedna z największych i najnowocześniejszych fabryk Iniarskich w ówczesnej Europie. Aktualnie budynek Starej Przędzalni pełni funkcje mieszkalne, handlowe, usługowe oraz hotelowe.

5

Radziejowice

Zespół pałacowo-parkowy w Radziejowicach – pałac w stylu klasycystycznym wraz z otaczającym go parkiem, położone we wsi Radziejowice w powiecie żyrdowskim. Od 1965 r. pełni funkcję domu pracy twórczej dla twórców kultury. Pałac mieści także sale muzealne i galerię wystaw czasowych. Organizowane są tu liczne spektakle teatralne, warsztaty i koncerty.

6

Sanniki

Zespół Pałacowo-Parkowy im. Fryderyka Chopina z pałacem z XVIII w., gruntownie przebudowanym w 1910 r. W pałacu tym gościł Fryderyk Chopin (przypomina o tym tablica umieszczona na elewacji). Obecny budynek został przebudowany według projektu Władysława Marconiego i ma charakter willi włoskiej. W lewym skrzydle znajduje się ośrodek chopinowski oraz małe muzeum poświęcone kompozytorowi.

ŹRÓDŁA TEKSTÓW

<http://mazowieckie.naszemiasto.pl/artukul/zdjecia/zamek-w-czersku,1928117,galop,6047395,t,id,tm,zid.html>.

<http://podroze.gazeta.pl/podroze/1,114158,2569004.html>, <http://www.mwfc.pl/location-guide-item.php?id=241>.

pl.wikipedia.org.

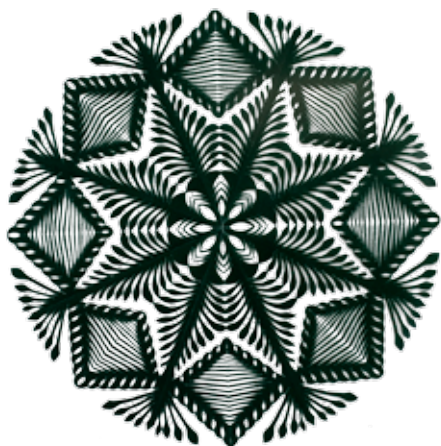
Dostęp 8.08.2017.

Karta zadań do stacji nr 2 – Wycinanki kurpiowskie

Leluje – wycinanki o formie podłużnej w kształcie drzewek, górna część jest szersza od podstawy.

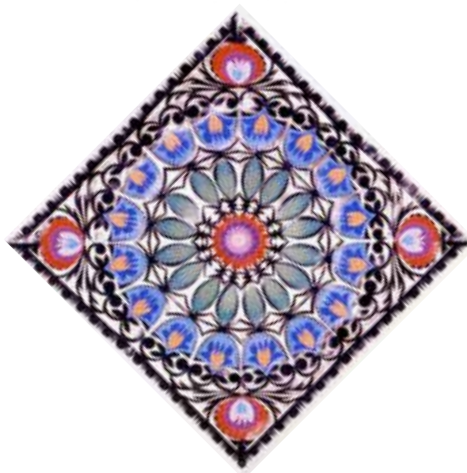
Gwiazdy – wycinanka w jednym kolorze w kształcie koła.

Zielki – wycinanki przypominające rośliny rosnące w doniczkach.

Karta zadań do stacji nr 2 – Wycinanki łowickie

okrągłe gwiazdy
pionowe tasiomki
gwiazda rogowa

Karta zadań do stacji nr 2

Ubrani w ludowe stroje Kurpie i Kurpianki w uroczystej procesji w Niedzielę Palmową niosą okazałe kilkumetrowe, niezwykle kolorowe kurpiowskie palmy.

Tradycja święcenia własnoręcznie wykonanych palm sięga na Kurpiach XVII w. Tak jak w innych regionach Polski, tak i tu, wielkanocnej palmie przypisywano magiczną moc. Zatknięta za świętym obrazem miała chronić gospodarstwo przed nieszczęściami i zapewnić dobre zdrowie domownikom. Jak wierzono, wystawione w oknie palmy chroniły domostwo od uderzenia pioruna, a użyte do wyganiania bydła na pierwszy wiosenny wypas zapewniały dostatek mleka przez cały rok.

Niektóre z nich to prawdziwe arcydzieła kurpiowskiej sztuki ludowej. Przygotowania do Niedzieli Palmowej na Kurpiach zaczynają się już po Środzie Popielcowej. Z kolorowej bibuły kurpiowskie gospodynie wyczarowują piękne kwiaty, które swą urodą przyćmiewają niekiedy te prawdziwe, rosnące w ogródku. Według wypracowanych przez poszczególne rodziny wzorów bibułkowe kwiatki umieszcza się na długim (często kilkumetrowym) leszczynowym lub sosnowym pręcie, oplecionym gałązkami jałowca, borówki czy bukszpanu¹.

Palmy kurpiowskie

¹ *Barwy kurpiowskiej Niedzieli Palmowej*, <http://www.polskaniezwykla.pl/web/place/4038,lyse-barwy-kurpiowskiej-niedzieli-palmowej.html> (dostęp 13.07.2017).

Karta zadań do stacji nr 3

	Opinogóra Około 8 km na wschód od Ciechanowa, pośród urokliwego parku krajobrazowego, znajduje się malowniczo położone Muzeum Romantyzmu w Opinogórze. Piękny zameczek neogotycki został zbudowany w XIX w. jako prezent ojca dla syna.
	Lipce Reymontowskie Lipce leżą na Mazowszu w pobliżu Łodzi i Łowicza. Wieś uboga, trwale jednak zaznaczyła swoją obecność w historii literatury polskiej. Stało się tak za sprawą pisarza, który w latach 1888–1893 pracował w Lipcach na stanowisku pomocnika dozorca na przebiegającym przez wieś odcinku Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej. Urzeczony tutejszą kulturą ludową i barwnym życiem opisał je po latach w swojej powieści. W 1924 r. autor otrzymał za nią Nagrodę Nobla. Mieści się tu Muzeum Mazowsza Zachodniego.
	Kuklówka Zarzeczna koło Grodziska Mazowieckiego Mieszkał tu w latach 1889–1914 (aż do swojej śmierci) słynny malarz, autor znanego obrazu <i>Babie lato</i>. Okoliczne pola i łąki zostały zaś trwale uwiecznione na innych jego obrazach, np. <i>Bociany</i>.
	Warka Bohater walk o wolność dwóch narodów: polskiego i amerykańskiego. Przed Muzeum w 200. rocznicę śmierci odsłonięto jego pomnik. Każdego roku odbywają się przy nim uroczystości rocznicowe, na które przybywają przedstawiciele najwyższych władz Polski, ambasady Stanów Zjednoczonych, władz powiatowych i miejskich, a także mieszkańców Warki.

ŹRÓDŁA TEKSTÓW

<http://mazowsze.travel/co-zwiedzic/zamki-palace-i-dwory/item/158-opinogora>.

<http://www.kcecak.krakow.pl/index.php/wakacje-z-literatura/280-lipce-reymontowskie>.

<http://www.bezmapy.pl/przewodniki/polska/dworek-chelmonskiego-w-kuklowce-artykul805/>.

<http://www.polskiinternet.com/famouspoles/kazimierzpulaski.shtml>.

Dostęp 8.08.2017.

Karta zadań do stacji nr 4

Strój kurpiowski Puszczy Zielonej

Strój kurpiowski Puszczy Białej

Strój łowicki

Strój wilanowski z nadwiślańskiego Urzecza

Na Mazowszu występują głównie pasiaki. Dawne pasiaki miały przeważnie wąskie paski i nie były tak barwne (przeważnie czarno-czerwone). Wraz z rozkwitem sztuki ludowej w drugiej połowie XIX w. i wprowadzeniem farb fabrycznych zaczęto wytwarzać wielokolorowe pasiaki. Najbardziej żywe barwy mają pasiaki łowickie, sieradzkie i opoczyńskie, pastelowe barwy dominują w pasiakach na terenie Podlasia i u Kurpiów.

Pasiak – tkanina o poprzecznym pasowym ornamentem, najczęściej wielobarwna. Dawniej wieś była całkowicie samowystarczalna, z lnu wyrabiano materiał na prześcieradła i ubrania, a z owczej wełny kobiety same tworzyły wełniaki, czyli wełniane spódnice i fartuchy (zapaski) – zwykle w drobne paski z przewagą czerwonych i granatowych kolorów. Jeszcze do niedawna fartuchy zakładano na ramiona.

Strój odświętny traktowany był na wsi jako ubiór niezwykły, zakładany tylko na uroczyste okazje rodzinne, wesela, do kościoła, na odpust, nigdy nie był noszony w obojętności. Zawsze funkcjonował jako ubiór paradny, noszony z godnością. Strój nie świadczył wyłącznie o statusie materialnym właściciela, niektóre z jego elementów wskazywały na stan cywilny lub funkcje społeczne pełnione we własnym środowisku. Strój w końcu rozróżniał „swojego” od „obcego”, był oznaką określonej wspólnoty terytorialnej lub parafii.

Po I wojnie światowej podstawowym nakryciem głowy (noszonym przez mężatki i panny) stopniowo stawała się chustka. W regionie tym znano trzy jej podstawowe typy: jedwabnice, kłosówki i szalinówki.

Strój ludowy był rodzajem wizytówki, dostarczającej wielu informacji o jego właścicielu. Był dopasowany do wieku, pozycji społecznej i majątkowej człowieka, wskazywał na pochodzenie z konkretnego miejsca: regionu, wsi, parafii, a niekiedy na podstawie detali tego samego stroju można było określić zawód i stanowisko zajmowane w społeczności. Na przykład na terenie kurpiowskiej Puszczy Zielonej kolor sukmany określał zajęcie mężczyzny, natomiast liczba jej fałd była oznaką władzy i zamożności.

ŹRÓDŁO: <http://cheops4.org.pl/phpBB3/viewtopic.php?t=1266> (dostęp: 27.07.2017).

Karta zadań do stacji nr 5

Jek tak nieros przed zicorem przycupne na kempsie kele pośnika gdzie zawdy nasa kaścanka sie pasie, i jek tak zacne dumać i dumać, to nieros i co mondrego wydumom. Przede *śwenty* tez me tak wzieno na dumacke i wydumołem, ze downiej to casy były spokojniejsze. Tero ludzie zrobziły sie take prentke, ze ani nadqżyć za to nowoczesność. No, ale sie tylo tak przyglondać i beceć..., toć to nie na gospodarza! A ziadomo, ze gospodarz ze mnie nie lichy: kaścanka ze *żrebokem*, dojnech psięc, dwa owce i baron, trzy porki *świniokow* - je co oporzondać. Pustech kontow w chlezie ni mom.

Przykłady z dialektu mazowieckiego

- dziabać - rąbać
- gardy - wybredny
- gora - ognisko
- kapka - kropla
- kaszkiet - czapka z daszkiem
- koleba - kołyska
- kaban - świnia
- krepki - orzeźwiający
- latoś - tego roku
- lichy - mizerny
- na pieszko - pieszo
- na przybość - na bosaka
- napaść - nakarmić
- niemrawe - nieporadne
- oblekać - ubierać się
- obzerać - podejrzeć coś
- potoknąć - umyć, opłukać, przepłukać
- piejak - kogut
- potoknąć statki - umyć naczynia
- przepomnieć - zapomnieć
- sfolgować - spowolnić
- skawalić - zbrylić się
- stecka - ścieżka
- tyłować - cofać się
- uklepać kociki - bić brawo
- wrzepić się - wpatrzeć się
- wysiepać - wystrzepić
- wyziubłać - wyłuskać
- zachowanek - pomieszczenie gospodarcze (komórka)
- zduśdać - zgnieść
- zmrowić się - przyzwyczaić się
- zymścić - przeklinać

ŹRÓDŁO: https://pl.wikipedia.org/wiki/Dialekt_mazowiecki
(dostęp 27.07.2017).

Karta zadań do stacji nr 6

Góry Czerwińskie
Wzniesienia wydmy w Puszczy
Kampinoskiej

Narew pod Pułtuskim
Dolina Dolnej Narwi

Pola pod Łowiczem
Równina Łowicko-Błońska

Widok na pola pod zamkiem czerskim
Starorzecze Wisły

Puszcza Zielona
Kurpie

Jeziro Łąckie
Pojezierze Gostynińskie

Załącznik nr 2.

KARTY PRACY DLA ZESPOŁU UCZNIOWSKIEGO

Karta pracy – stacja nr 1

Historyczny podział Mazowsza (XIII–XVIII w.)

Porównajcie mapę z mapą administracyjną Polski. Za pomocą kolorowych cyfr zaznaczcie na mapie w karcie pracy miejsca, w których znajdują się wymienione zabytki.

Na podstawie zapamiętanych informacji z kart zadań odpowiedzcie na pytania:

1. Co to są trebusze?

.....

2. Skąd pochodzi nazwa Żyrardów?

.....

3. Gdzie można zobaczyć zabytki w stylu świdermajjer?

.....

4. Gdzie można zobaczyć miniaturowy Malbork?

.....

5. W jakiej miejscowości gościł F. Chopin?

.....

6. Gdzie w powiecie żyrardowskim można zobaczyć pałac klasycystyczny?

.....

Za każdą poprawną odpowiedź – 1 p.,
za właściwe umiejscowienie każdego zabytku – 1 p.

Karta pracy – stacja nr 2

Miejsce na przyklejenie wycinanki ludowej. Kwiat można trzymać w ręku.

Za wykonanie zadania można otrzymać 6 p.:
za uwzględnienie charakterystycznych cech wybranego oryginału dzieła – 4 p.,
za estetykę wykonania – 2 p.

Karta pracy – stacja nr 3

Za każdą poprawną odpowiedź można otrzymać 1 p.

Lp.	Pytanie	Odpowiedź	Liczba punktów
1.	Z kim jest związane Muzeum Romantyzmu?		
2.	Czym się zajmował człowiek, któremu poświęcone jest to muzeum?		
1.	Jak się nazywał pisarz, który umieścić akcję swojej powieści we wsi Lipce?		
2.	Jaki tytuł ma książka o ludziach z Lipiec, za którą pisarz otrzymał Nagrodę Nobla?		
1.	Jak się nazywał malarz, autor <i>Babiego lata</i> ?		
2.	W którym muzeum można obejrzeć ten obraz?		
1.	Jak się nazywa bohater dwóch narodów?		
2.	W jaki sposób Stany Zjednoczone uhonorowały Polaka?		

Karta pracy – stacja nr 4

Napiszcie, z jakiego stroju ludowego pochodzą przedstawione elementy. Za każdą poprawną odpowiedź otrzymacie 1 p.

	Według legendy haft był wzorowany na kutych ozdobach bramy pałacu.	
	Każda kobieta miała kilka fartuchów. Zakładane w zależności od okazji, mody, a także wieku i stanu cywilnego różniły się kolorystyką.	
	Tylko panny ubrane w strój regionalny zakładają na głowę czółko, ozdobione wstążkami, cekinami i pępkiem.	
	Zapaska była szyta z pasiastego samodziału i obszywana aksamitką zdobioną haftem kwiatowym.	

ŹRÓDŁA TEKSTÓW:

<http://www.etnozmysly.pl/region-gabinsko-sannicki>.

<http://wiano.eu/article/2196>.

Dostęp 8.08.2017.

Załącznik nr 3.

Plakietki dla zespołów¹

Region gąbińsko-sannicki	Region kurpiowski Puszcza Zielona
Region kołbielski	Region łowicki
Region kurpiowski Puszcza Biała	Region wilanowski

¹ Wzory ze strony <http://strojeludowe.net>.